

Gondolattöredékek az előkészítő ülésről a vád és a bizonyítás viszonylatában*

Thought fragments of Preliminary Session in Relation to Accusation and Evidentiary Procedure

Horgos Livia

Dr. PhD, adjunktus
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
horgos.livia@uni-nke.hu

*„Aetas semper aportat aliquid novi.”
(Minden korszak hoz valami újat.)*

Absztrakt

Cél: Kutatásom kiindulópontjául konkrét büntetőeljárást választottam, melynek során a 2018-ban hatályba lépett új büntetőeljárás kódex, a 2017. évi XC. törvény rendelkezéseivel funkciójában is megújított és egyben hangsúlyosabbá tett előkészítő ülés intézményét mutatom be, különös tekintettel a vád és a bizonyítás kapcsolatára.

Módszertan: A tanulmány vizsgálja, hogy a Be.-ben szabályozott előkészítő ülés megfelel-e annak a követelménynek, hogy a vádat ellenőrizve kiszűrje a vád megalapozatlanságát. Amennyiben nem, akkor milyen rendelkezésekkel bővítve felelne meg ennek az elvárásnak a jelenlegi szabályozás, figyelemmel a büntető igazságszolgáltatási politika által közvetített kodifikációs irányelvekre, különösen a hatékonyságra, a gyorsaságra, az egyszerűsége, a korszerűsége, a koherenciára.

Megállapítások: A szerző górcső alá veszi annak lehetőségét is, hogy a bíróságnak joga és kötelezettsége legyen-e a bírói eljárás megindításának jogszabályi feltételeként nemcsak a benyújtott vádiratban a törvényes elemeknek és a vádirat információs funkciót ellátó további elemeiből a bizonyítási eszközök megjelölésének, hanem az előkészítő eljárás és a nyomozás törvényességének

* A mű a TKP2020-NKA-09 számú projekt keretében, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a Tématerületi Kiválósági Program 2020 pályázati program finanszírozásában valósult meg. A mű második kiadása magyar nyelven megegyezik az első kiadásban megjelent angol nyelvű változattal (Horgos, 2021).

a vizsgálata is. A tanulmány ismerteti továbbá a Be. hatályos rendelkezéseit az előkészítő ülésen történő bizonyításra, kiemelve a vádlott kihallgatására vonatkozó rész 2020. évi XLIII. törvény általi módosítását. Ennek jelentőségét hangsúlyozva egyúttal rámutat arra, hogyan lehetne kiküszöbölni az ezzel kapcsolatos anomáliákat a bizonyítás korlátai kapcsán a bírói jogalkalmazásban.

Érték: A jogállami követelményeknek nem felelhet meg olyan tárgyalás előkészítése, ahol a vád elégtelensége esetén a bírósági tárgyalás megkezdhető. Ezért szükséges lenne bővíteni a jelenlegi Be. rendelkezéseit, hogy a vádlott és a védő, a váddal kapcsolatos álláspontjának kifejtése mellett, a vád elégtelensége esetén kifogást terjeszthessen elő. Továbbá a jogalkotó nem munkálta ki részletelesen az előkészítő ülésre vonatkozó bizonyítási tilalom áttörésének a szabályait a terhelt kihallgatása vonatkozásában. Úgy gondolom az anomáliákat a bizonyítás korlátai kapcsán nem a bírói jogalkalmazásnak kell megoldani az előkészítő ülés intézményénél, hanem egyértelmű törvényi szabályozás szükséges.

Kulcsszavak: előkészítő ülés, vád megalapozatlansága, bizonyítás korlátai, a vádlott kihallgatása

Abstract

Aim: I chose a specific criminal procedure as the starting point of my research, the present study focuses on preliminary session, which was altered in its function by the resolutions of the new Law of Criminal Procedure (entering into force in 2018), that is Act XC of 2017 (henceforth LCP) with special regard to the relationship between accusation and evidentiary procedure with the help of a case.

Methodology: The study examines whether preliminary session regulated by LCP meets the requirements and checks indictment eliminating unsubstantiated procedures. In case it fails to do so, what further regulations are needed to be added to present ones in order to meet requirements with special regard to codification policy embodied in criminal judicature, especially effectiveness, promptness, simplicity and coherence.

Findings: I examine in details the possibility whether it could be the right and obligation of the court to examine not only the means of evidence deriving from legal elements and other informative elements contained in the presented indictment but also the legality of preliminary sessions and investigation procedures as a legal condition of initiating a court procedure. The study describes the regulation of LCP concerning evidentiary procedures in the preliminary session emphasizing the modifications by Act XLIII of 2020 concerning the interrogation of the accused. I examine its significance and point out whether anomaly in connection with the limits of evidentiary procedure are successfully eliminated in judicature.

Value: No preparatory session meets the requirements of a constitutional state, which allows court hearings in case of inadequate accusation. It seems to be necessary to broaden the rulings of Be. in a way that the accused party and the defense may propose objection besides presenting their viewpoints concerning inadequate accusation.

The legislator did not elaborate completely the rules of the breach of the ban of evidentiary procedure concerning the accused party at the preparatory session. I believe that anomalies concerning the limits of evidentiary procedure should not be resolved by judicial practice at the institute of preparatory session, but it should be codified.

Keywords: preliminary session, unsubstantiated indictment, limits of evidentiary procedure, interrogation of the accused

Bevezetés

A jogalkotót az új büntetőeljárás kódex, a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) kodifikációja során a „megőrizve haladni” gondolata hatotta át. Ennek egyik eklatáns intézménye a korábban marginális szerepet betöltő előkészítő ülés funkciójának átértelmezése és kötelezővé tétele. Ezzel a tisztességes eljárás elemeit képező garanciák biztosítása mellett lehetőséget teremtett az eljárások egyszerűsítésére és gyorsítására is. Az előkészítő ülésen a vád és a védekezés tartalma, eszközei, módjai élesen elkülönülnek a vád alapján megtehető adminisztratív intézkedésektől. Az előkészítő ülésen a terhelti komplex együttműködés egyik formája is megvalósulhat, a tárgyalási bizonyítás koncentrálásának kiemelt színhelye is, hiszen bírói kontroll mellett a feleknek lehetőségük lesz rögzíteni a bizonyítás alapvető irányát.¹

A bírósági tárgyalás előkészítésére vonatkozó honi jogintézmények történeti áttekintése

1896. évi XXXIII. törvénycikk

A modern 19. századi kontinentális perrendtartásokban az ügyészi szervezettől független, vádemelést követő kontrollként funkcionált a vádтанács intézménye.

1 2017. évi XC. tv. indokolása a büntetőeljárásról.

A vádtanács egyúttal prevenciós célokat is szolgált: ne kerülhessen bírósági tárgyalásra alkalmatlan vád, ne indulhasson indokolatlanul bírósági eljárás.

Az 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bünvádi perrendtartásról (továbbiakban: Bp.) megalkotásának idején Magyarországon is felmerült a vád törvényességének jelentősége és szerepe, amely magában foglalta a vád megalapozottságának, avagy megalapozatlanságának elemét is. Finkey Ferenc szerint – a Bp. 1. §-a alapján – a bírói eljárás megindításának egyik feltétele a törvényes vád (Finkey, 1903), amelyet a bírósági eljárás elindulása előtt szükséges vizsgálni.

A Bp. elfogadta a korabeli angol jogból a bírói tárgyalás eszméjét, a francia jogból a vádtanács intézményét, és az osztrák jogból a fakultatív eljárási formát. A Bp.-ben a vádat az ügynevezett közbenső, fakultatív vád alá helyezési eljárásban a vádtanács vizsgálta. Ez az eljárás szóbeli és kontradiktórius volt.

„A főtárgyalásra való bocsátás előtt azonban, miután a nyilvános főtárgyalás már nagyobb erkölcsi és anyagi hátránnyal s zaklatással jár a terheltre, a modern vád- és vegyes rendszerű perrendtartások még egy külön bírói testület alapos és higgadt elbírálásra alá bocsátják a kérdést...” (Finkey, 1903).

A vádtanács tagja a törvényszék három hivatásos bírója volt, akik a főtárgyaláson ítélebírók nem lehetettek. Az eljárás a királyi ügyész vádiratának benyújtását követően indulhatott, amennyiben a terhelt a vádirat ellen kifogást terjesztett elő a vádirat közlésétől számított nyolc nap alatt. A Bp. kizárólag a terheltnek biztosított jogot a vádirat minden pontja elleni kifogás megtételére², de ha ezzel nem élt, akkor ezen eljárási szakasz nélkül került a büntetőügy a főtárgyalásra.

„A kifogás mintegy védirata a terheltnek, amelynek útján nem a bírósággal, hanem a vádlóval helyezkedik szembe...” (Angyal, 1915–1917). A kifogás a vád bizonyítékainak, annak ténybeli és jogi következtetéseire is vonatkozhatott. A vádtanács ülést tartott, ahol felszólhatott először a védő, majd a vádló, az utolsó felszólalás mindig a terheltet és védőt illette. Kiemelem, hogy a vádtanács tagjai kérdéseket intézhettek, de új bizonyítékokat nem vehetett fel a vádtanács. Amennyiben a vádtanács szükségesnek látta, elrendelhetett nyomozást vagy vizsgálatkiegészítést, és ha nem volt vizsgálat, dönthetett vizsgálat lefolytatásáról.³ A magánvádló által képviselt vád esetén azonban kötelező volt a vád alá helyezési eljárás, függetlenül attól, hogy a terhelt élt-e kifogással.⁴

A vádtanács áttehetette az ügyet, felfüggeszthette az eljárást, vizsgálatot rendelhetett el, de meg is szüntethette azt (például a vád megalapozatlan volt; ha a terhelt ellen felhozott bizonyítékok nem voltak elegendők arra, hogy bűnösségére nézve

2 Bp. 257. §.

3 Bp. 261–262. §.

4 Bp. 278–279. §.

alapos gyanút keltsenek). Utóbbi esetben az állam büntetőigénye nem realizálódott, hiszen a jogerős megszüntető végzés egyenértékű volt a felmentő ítélettel (res iudicata hatású volt), ezért mindig megfelelően indokolni kellett (Finkey, 1903).

A vádtanács továbbá vád alá helyező határozatot is hozhatott (Angyal, 1915–1917). Amennyiben a vádtanács vádhatározattal élt, akkor döntött a terhelt vád alá helyezéséről⁵, amely ellen nem volt jogorvoslat⁶, ennek következtében a terhelt vádlott lett⁷. A vádtanácsnak opciója volt arra is, hogy a nyomozás vagy a vizsgálat kiegészítését, illetve újabb bizonyítékok beszerzését rendelje el.⁸

1921. évi XXIX. törvénycikk⁹

E törvény már csorbította a vádtanács döntési jogosultságát azzal, hogy szűkítette egyes bűncselekmények (például testi sértés, lopás, sikkasztás) tekintetében a terhelt vádirat elleni kifogásának lehetőségét. A terhelt a vádirat minden pontja ellen írásban tehetett észrevételt, amelyet a főtárgyalás megtartására hivatott bíróság elé kellett terjesztenie, amely akár tárgyalás kitűzése nélkül is végzéssel befejezhette az eljárást.¹⁰

1946. évi XIV. törvénycikk¹¹

E törvény szüntette meg a vádtanács működését. A vádiratot a vádlónak kellett előterjeszteni a bírói tanács elnökéhez, függetlenül attól, hogy az ügyben folyt-e vizsgálat. A terhelt továbbra is észrevételi joggal rendelkezett, a bíróságnak pedig jogában állt a vádiratot elutasítani (Belovics, 2018).

1951. évi III. törvény

A tárgyalás előkészítése az 1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról (továbbiakban: II. Bp.) szerint a tanács elnökének feladata volt, aki az ügyet áttanulmányozva azt vagy tárgyalásra tűzte ki, vagy bemutatta a tanácsnak a szükséges érdemi intézkedések meghozatala végett.¹²

5 Bp. 266. § (1) bek.

6 Bp. 269. §.

7 Bp. 13. § (4) bek.

8 Bp. 262. §.

9 1921. évi XXIX. törvénycikk a büntető igazságszolgáltatás egyszerűsítéséről.

10 1921. évi XXIX. tc. 3. § (2) bek.

11 1946. évi XIV. törvénycikk a vádtanács megszüntetéséről, a sajtóeljárás gyorsításáról és az államfogházbüntetés megszüntetéséről. I. fejezet.

12 II. Bp. 139. § (1) bek. (hatályos 1951. 05. 22-től).

A II. Bp.-t módosító novella – az 1954. évi V. törvény a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény módosításáról (továbbiakban: Bpn.) – újrászabályozta és bevezette az előkészítő ülés intézményét. E szerint a súlyosabb ügyekben – ha a törvény kétévi börtönnél súlyosabb büntetést írt elő vagy a terhelt előzetes letartóztatása esetén – előkészítő ülést kellett tartani.¹³

Az előkészítő ülésen már vizsgálat tárgyát képezte, hogy a vádiratban a terhelt terhére rótt cselekmény bűncselekmény-e; a vád megalapozásához szükséges bizonyítékok valóban rendelkezésre állnak-e; a vádirat helyesen tartalmazza-e a cselekmény törvényi minősítését; és a nyomozás során betartották-e a II. Bp. rendelkezéseit.¹⁴ Ennek alapján a bíróság jogosult volt a vádirat elfogadására, módosítására, valamint lehetősége volt pótnyomozás elrendelésére – ezzel elismerve a vád megalapozottságának a vizsgálatát – vagy az eljárás felfüggesztésére, megszüntetésére.¹⁵

Az előkészítő ülés a büntetőügyet érdemben nem tárgyalhatta, csupán ellenőrizte, hogy az ügyész vádirata alapos-e, és hogy helyes volt-e a korábbi vizsgálat. Az előkészítő ülés feladata, hogy ne engedje meg az eljárási szabályok megsértését a megelőző eljárásban, és ne engedje meg helytelenül és alaptalanul a terhelt bíróságnak való átadását (Király, 2003).

1962. évi 8. törvényerejű rendelet

Az 1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntető eljárásról (továbbiakban: I. Be.) az előkészítő ülések gyakorlatilag csaknem minden ügyben kötelező megtartását előíró szabályokat módosította. A kötelező előkészítés ülés körét szűkítette, a többi ügyben pedig a tanács elnökének belátására bízta, hogy a szükségeshez képest rendeljen el előkészítő ülést¹⁶ (Király, 2003).

1973. évi I. törvény

Az 1973. évi I. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: II. Be.) az alapelvek között rögzítette, hogy bírósági eljárás csak törvényes vád alapján indulhat. A II. Be. büntetőeljárási koncepciójának megfelelően a tárgyalás előkészítésének szabályait is szétválasztotta a büntetési (alapeljárás) eljárásra vonatkozó rendelkezésektől és a vétségi eljárásra vonatkozó külön szabályoktól.¹⁷

13 II. Bp. 139. § (1) bek. (hatályos 1954. 08. 01-től).

14 II. Bp. 140. § (2) bek.

15 II. Bp. 140. § (3) bek.

16 I. Be. 170. §.

17 II. Be. VIII. fejezet II. cím: *A tárgyalás előkészítése a vétségi eljárásban.*

A bíróság az alapeljárásban a tárgyalás előkészítése során vizsgált kérdésekben tanácsulésen határozott. Azonban, ha az ügyész vagy a vádlott meghallgatása a határozat meghozatala előtt szükségesnek látszott, előkészítő ülést tartott. Kötelező volt az előkészítő ülés tartása, ha a bíróság az iratoknak az ügyészhez visszaküldéséről kellett határoznia (pótnyomozás)¹⁸. Ugyanis a tárgyalás előkészítése során a II. Be. szintén lehetőséget adott az eljárás felfüggesztésén vagy megszüntetésén túl a pótnyomozás elrendelésére is.¹⁹

A vétségi eljárásban akkor volt kötelező a tárgyalás előkészítése során a büntetői eljárás szabályait alkalmazni, ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta. Továbbá, ha a bíróság a tényállás teljes felderítése érdekében előkészítő ülésen az ügy iratait akkor is visszaküldhette az ügyésznek, ha a nyomozást a vétségi eljárás szabályai szerint folytatták le, azonban ennek törvényi feltételei hiányoztak.²⁰

1998. évi XIX törvény

A korábbi Bp. és a többi büntetőeljárás törvények nem rendelkeztek a vád törvényességének fogalmáról, azonban a vádat a bírósági tárgyalás előtt törvényességi, bírósági kontrollnak vetették alá. Ez a vizsgálat a nyomozásra és a vád megalapozottságára is vonatkozott, így a bíróságnak jogában állt ennek a felülvizsgálata.

A törvényes vád fogalma a 2006. évi LI. törvénnyel²¹ (novellával) került az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: III. Be.) szövegébe azzal, hogy e kódex már rendelkezett a törvényes váddal szemben támasztott alakí, továbbá a minimális tartalmi követelményekről.²² Nem rögzítette azonban a megalapozottság fogalmát²³ mint a törvényes vád kritériumát. A III. Be. esetében már a tárgyalás előkészítése folyamán sem kerülhetett sor pótnyomozás elrendelésére.

18 II. Be. 176. § (1)–(2) bek.

19 II. Be. 171. § (1) bek.

20 II. Be. 186. § (1)–(2) bek.

21 2006. évi LI. törvény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról.

22 III. Be. 2. § (1)–(2) bek.

23 Álláspontom szerint akkor megalapozott a vád, ha a bizonyítékkal megerősített megalapozott, azaz „nyomatékos gyanú” áll fenn a vádemelésre jogosult bírósághoz intézett indítványában. Amennyiben ennek a követelménynek a vádemeléskor a vád nem felel meg, akkor megalapozatlan, és bírósági eljárás nem folytatható le. Ennek egyik oka egyrészt lehet a nem szakszerű, hibákkal teli, hiányos nyomozás, melyet megkoronáz az ügyészség nem megfelelő felügyeleti és irányítási tevékenysége. Az ügyészségnek észlelnie kellene, hogy további nyomozati cselekmények lefolytatásától várható-e eredmény vagy sem – ezt nem teszi, és így ennek ellenére vádat emel. Az állam büntetőigényének szakmai, hivatásbeli mulasztásból eredő elenyészése kockázatát az ügyész viseli, amely a felelősség viselését is jelenti (Horgos, 2021; Elek, 2018).

A III. Be. az előkészítő ülés tartásának kötelező és fakultatív változatát különböztette meg. Az előkészítő ülés tartása kötelező volt, ha a bíróság előzetes letartóztatás, lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet vagy ideiglenes kényszergyógykezelés elrendeléséről határozott, vagy ha a vádlott vagy a védője a tanú különösen védetté nyilvánításának megszüntetését indítványozta.²⁴ Az előkészítő ülés tartására akkor volt lehetőség, ha a tárgyalás előkészítése során vizsgált kérdésekben a határozat meghozatala előtt az ügyész vagy a vádlott meghallgatása látszott szükségesnek.²⁵

Míg a Bp.-ben szabályozott vád alá helyezési eljárásban a vádtanács jogintézménye a vád ellenőrzési módozata volt, e kódexben a vád elégtelenségének a kiküszöbölését szolgálta. Ebben az eljárásban lehetősége volt a terhelt vád alá helyezéséről is dönteni, de egyidejűleg a tárgyalás előkészítését is szolgálta e jogintézmény. Ezzel szemben előkészítő ülésen már nem volt kérdéses a vádemelés, hiszen a vádló már vádat emelt.

Egyetértek Belovics Ervin azon álláspontjával, hogy a jelenlegi rendszerben a tárgyalás előkészítése nem feleltethető meg a Bp.-ben szabályozott vád alá helyezési eljárásnak. Ugyanis a vádirat benyújtása megtörtént, és a vád megalapozottságnak vizsgálatára nem kerülhet sor, csak a tárgyalás érdemi előkészítését célozza a tárgyalás előkészítése (Belovics & Tóth, 2020). Ezzel szemben a Bp.-ben szabályozott vád alá helyezési eljárásnál a vádtanács vizsgálta a vádat, és ez után történhetett meg a vádemelés. Azonban ezen intézménynek is funkciója volt az érdemi tárgyalás előkészítése.

Azonban véleményem szerint csak a III. Be.-ben – hasonlóan a hatályos Be.-ben is – szabályozott tárgyalás előkészítésére állapítható ez meg, hiszen a korábbi jogszabályokban még lehetőség volt a vádemelés után a vád megalapozottságnak a vizsgálatára.

A Kúria szerint az eljáró ítélező bíróságnak nincs jogosultsága felülvizsgálni a vádelőkészítést, illetve a nyomozati eljárást (vád megalapozottságát), mivel ha ezt tenné – hivatalból – felülbírálná az ügyész vádemelésről való döntését.²⁶ Az Alkotmánybíróság a vád törvényességének kérdésétől a vád megalapozottságának kérdését elkülönítette azzal, hogy míg az előbbi az ítékezés megkezdésének nélkülözhetetlen előfeltétele, addig az utóbbit éppen a bíróság ítélezési tevékenységének eredménye igazolhatja.²⁷ Nagy szerepet játszik e nézeteknél, hogyan értelmezik azt, hogy a vád törvényességének része-e a vád megalapozottsága. E kérdéskörben a szakirodalomban eltérő nézeteket találunk. Az egyik

24 III. Be. 272. § (2) bek.

25 III. Be. 272. § (1) bek.

26 Kúria Bfv. I.1559/2012/4. sz. végzése.

27 ÁB Hat. 33/2013. (XI. 22.).

nézet szerint – amellyel én is egyetértek – a vád megalapozottsága a vád törvényességének a része, mivel a törvényes vád csak törvényesen beszerzett bizonyítékokon alapulhat. A vádnak tartalmaznia kell azt az ügyészi meggyőződést, hogy a bizonyítékok alkalmasak a vádlott bűnösségének kétséget kizáró bizonyítására. Ha a vád ennek a kritériumnak nem felel meg, akkor ez a jogelílenesen beszerzett, fel nem használható vagy elégtelen bizonyítékokra alapuló vád törvényességét kizárja (Gellér, 2011). A másik nézet szerint pedig a vád megalapozottsága nem része a vád törvényességének, mivel a vád törvényességének nem feltétele a vád bizonyítékokkal való megalapozása (Fantoly, 2016).

Az előkészítő ülés új, hangsúlyos szerepe a Be.-ben a vád és a bizonyítás vonatkozásában

A Be. funkciójában valójában kiegészítette és egyben hangsúlyosabbá tette az előkészítő ülés jogintézményét, de nem hozta vissza még elemeiben sem a vádtanács egyes jogosultságait. Bár a Be. kodifikációja során felmerült a kontradiktórius eljárás követelményeinek is megfelelő pótnyomozás ismételt bevezetése is, esetleg újragondolt formában, a bírósági tárgyalás megfelelő előkészítése érdekében (Handó, 2013). Azonban erre nem került sor.

A Be. 499. § (1) bekezdése szerint: *„Az előkészítő ülés a vádemelés után a tárgyalás előkészítése érdekében tartott nyilvános ülés, amelyen a vádlott és a védő a tárgyalást megelőzően kifejtheti a váddal kapcsolatos álláspontját és közreműködhet a büntetőeljárás további menetének alakításában.”* E közreműködés a büntetőeljárás további menetének alakításában a vád tárgyát képező bűncselekményt beismerő és azt be nem ismerő vádlott számára egyaránt biztosított. A tisztességes eljárás elemeit képező garanciák biztosítása mellett a Be. lehetőséget nyújt az eljárás egyszerűsítésére és gyorsítására.

Az előkészítő ülésen az ügyész és a vádlott jelenléte kötelező, annak nyilvános ülés jellege miatt bizonyítás nem folytatható. Az intézmény funkciója a tárgyalás megtartásának az előkészítése. Ha az eljárásban védő vesz részt, az előkészítő ülés a védő távollétében nem tartható meg.²⁸

Az előkészítő ülés megkezdése után a bíróság felhívására az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközeit. Ki kell emelni, hogy az ügyész az előkészítő ülésen alternatív (mértékes) indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára is arra az esetre, ha

28 Be. 499. § (5) bek.

a vádlott az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.²⁹ Ilyenkor a vádlott előre tudhatja már, hogy beismerése esetén milyen kedvezményben részesülhet a büntetés kiszabása során. Ezt követi a vádlott kihallgatása.³⁰

Az előkészítő ülés – mint ahogy fentebb jeleztem, a terhelttel való együttműködés – a Be. komplex rendszerének részévé vált, hiszen elkerülhetővé is teheti a tárgyalás megtartását. Amennyiben a vádlott beismeri bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekmény vonatkozásában, lemond a tárgyaláshoz való jogáról, és a bíróság elfogadja a vádlott beismerő nyilatkozatát, a bíróság már az eljárás e szakaszában is meghozhatja az ítéletet. Ekkor az eljárás a bűnösség beismerése esetén meghatározott rendelkezések szerint folyik.³¹

Amennyiben az előkészítő ülésen a vádlott a bűnösséget nem ismeri be, akkor az eljárás a bűnösség be nem ismerése esetére megállapított rendelkezések szerint zajlik.³²

A vád vizsgálata az előkészítő ülésen

A Be. a „vád” szó előtti – alapvető követelményt megtestesítő – „törvényes” jelzőt elhagyta és már nem definiálja a törvényes vád fogalmát. A Be. megszüntette azt a különbséget, amelyet a III. Be. a törvényes vád és a kellékhányos vád között előírt. Azonban a vád törvényességi követelményrendszerére a Be. az egyéb vádra vonatkozó rendelkezéseiből következtetni lehet.

Egyébként a III. Be.-ből a Be. átvette azt a koncepciót, hogy nem vizsgálja a vád megalapozottságát a tárgyalás előkészítése során, így az előkészítő ülésen sem. A Be. sem rendelkezik a tárgyalás előkészítése során az esetleges alkalmatlan (megalapozatlan) vád bírósági tárgyalás előtti törvényességi, bírósági alaki kontrolljáról. Az előkészítő ülésen – megfelelő szabályozás hiányában – erre nincs lehetőség, amit pótolni kellene. Álláspontom szerint ezzel nem sérülne az eljárási funkciók megoszlásának elve, hiszen a vád és az ítékezés emiatt nem egyesülne a bíróságnál. Angyal Pál szavait idézve, a bizonyítékoknak nem érdemi mérlegeléséről, hanem alaki értékeléséről lenne szó (Angyal, 1915–1917).

Hiszen a vádemelés megtörtént és megállapítható már az előkészítő ülésen, hogy a vádlott ellen felhozott bizonyítékok nem elegendők, a további bizonyítékok elenyésztek. Ekkor lehetőséget kellene biztosítani az előkészítő ülésen az eljárás megszüntetésére.

29 Be. 502. § (1) bek.

30 Be. 502. § (3) bek.

31 Be. 504. §; 505. § (1) bek.

32 Be. 506–508. §.

Úgy vélem, az előkészítő ülésen a bűnösséget be nem ismerő vádlott és védője tekintetében csak elméletileg funkcionál a váddal kapcsolatos álláspont kifejtése. Ha vádlott és védője a vád megalapozatlanságára hivatkozik az előkészítő ülésen, ennek semmi érdemi jelentősége nincs, hiszen semmilyen jogi konzekvenciával nem jár a Be. rendelkezései alapján. Ettől még a bírósági tárgyalás kitűzésre kerül, ahol a bíróság már érdemben megvizsgálja a rendelkezésre álló bizonyítékok súlyát és szerepét. Ezzel az előkészítő ülés új szerepének másik fő funkciója, az érdemi és koncentrált tárgyalás-előkészítés akkor válik hangsúlyossá, amikor a vádlott és védő az előkészítő ülésen a büntetőeljárás további menetének alakításában, a bizonyítás irányának és kereteinek kijelölésében aktív szerepet vállal.

Ha a vádlott a bűnösségét nem ismerte be, az előkészítő ülésen a kihallgatása során megjelölheti a vádiratban szereplő azon tényeket, amelyek valóságát elfogadja.³³ A vádlott és a védő bizonyítási indítványt, illetve bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványt is itt terjeszthet elő.³⁴ Ebben az esetben az előkészítő ülés jelentősége a későbbi bizonyítás irányának meghatározásával realizálódik. Így az előkészítő ülés a bizonyítás koncentrációja szempontjából meghatározó jelentőséggel bír. Megjegyezném, hogy az utolsó eljárási cselekmény az előkészítő ülés, amikor az ügyészség, a vádlott, illetve a védő a bizonyítási indítványokat előterjeszthetik a Be. 520. § (5)–(6) bekezdéseiben foglalt következmények nélkül. Egyébként például ha a vádlottat és a védőt pénzbírással sújthatja a bíróság, ha a védő nem tudja hitelt érdemlően valószínűsíteni, hogy az indítványának alapjául szolgáló tény vagy bizonyítási eszköz az előkészítő ülést követően keletkezett, vagy arról az indítványozó önhibáján kívül az előkészítő ülést követően szerzett tudomást, vagy az indítvány valamely bizonyítási eszköz bizonyító erejének, bizonyítás eredményének cáfolatára szolgál, feltéve, hogy ennek módja, eszköze csak a lefolytatott bizonyításból vált számára felismerhetővé.³⁵

A bizonyítás tilalma vagy lehetősége az előkészítő ülésen

A bizonyítás a büntetőeljárásban olyan közvetett és összetett megismerési folyamat, amely egyedi ügyben a büntetőjogilag releváns, többségében múltbéli tényállás – az eljáró hatóság, különösen a bíróság általi, a valósághű – megállapítására irányul. A bizonyítékok összegyűjtését, vizsgálatát és mérlegelését

33 Be. 506. § (3) bek.

34 Be. 506. § (4)–(5) bek.

35 Be. 520. § (1)–(2) bek.

foglalja magában, amely a gyanútól a bizonyosságig tart. A bizonyítás a büntetőeljárás központi kérdése, mivel ettől függ az állam büntetőigényének eredményes realizálása és a büntetőjogi felelősség megállapítása.

Bizonyítási eszközök azok az eljárási cselekmények vagy dolgok, amelyekből a nyomozó, az ügyész, a bíró és az eljárás résztvevői a bűncselekményre, az elkövetőre vonatkozó ismereteket szereznek (Király, 2003). A terhelt vallomása bizonyítási eszköz. Vallomásnak minősül a terhelt minden olyan, a terhelti figyelmeztetés utáni, büntetőeljárásban tett közlése, amelyben a bizonyítás tárgyára vonatkozó tény állít.³⁶

Kezdetben az előkészítő ülés a bírósági eljárási formák közül az ülésnek felelt meg, azonban a Be.-ben szabályozott előkészítő ülés már a nyilvános ülés külön nevesített, speciális esete lett. Abban azonban egyezik az ülés és a nyilvános ülés, hogy bizonyítás felvétele egyik formában sem lehetséges, a bizonyítás kizárt.

Ennek ellenére a Be. hatálybalépésekor a Be. 502. § (3) bekezdése szerint a vádlottat a XXX. fejezet (a terhelt vallomása) szerint kellett az előkészítő ülésen kihallgatni. Ezt a rendelkezést módosította a 2021. január 1. napjával hatályba lépett 2020. évi XLIII. törvény³⁷ 271. § 87. pontja. E szerint a bíróságnak a vádlottat már „*az előkészítő ülés jellegére figyelemmel*” kell kihallgatnia. E törvényi módosításnál a jogalkotó a kialakult bírói gyakorlatot vette alapul, de ezt a módosító törvény indokolása teszi egyértelművé.

A Be. módosításáig ugyanis a bírói kar törekedett kialakítani azt a bírósági gyakorlatot, hogy minél kisebb mértékben sérüljön a nyilvános ülésre vonatkozó bizonyítási tilalom. E szerint az előkészítő ülésen szűk körben helye lehet bizonyításnak. A bizonyítás csak akkor elfogadható, ha ez a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadására irányul, azonban, ha ezen túlmutat, az a bizonyítás nem megengedett. A kérdéses joga funkcionál, de egyértelműen rögzíthető, hogy előkészítő ülésen nincs lehetőség a vádlott korábbi vallomásának ismeretetésére. Továbbá nem váltja ki az előkészítő ülésen tett vallomás a tárgyalás során tett vallomást (Laczó & Pecze, 2020).

A vádlott az előkészítő ülésen sem köteles vallomást tenni, élhet a hallgatás jogával. A hallgatását is úgy kell tekinteni, mintha tagadná a bűnösségét. A vádlott az előkészítő ülésen is megtagadhatja a vallomás tételét. A vádlott vonatkozásában a bíróságot széles körű tájékoztatási és figyelmeztetési kötelezettség terheli (Elek, 2018). A Be. 185. §-a szerinti terhelti figyelmeztetésen túl a Be. 500. § (2) bekezdés a)–d) pontjaiban foglaltakra is felhívja a bíróság a vádlott figyelmeztetését.

36 Be. 183. § (1) bek.

37 2020. évi XLIII. törvény a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról.

Ezt követően a bíróság – ahogy korábban már utaltam rá – a vádlottat 2020. december 31. napjáig a Be. XXX. fejezete szerint hallgatta ki, majd 2021. január 1. napjától „az előkészítő ülés jellegére figyelemmel” foganatosítja a kihallgatási eljárási cselekményt. Az előkészítő ülésen a kihallgatás fő kérdése a vádlotthoz, hogy beismeri-e a bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekményben.

Megjegyzem, hogy a másodfokú eljárásban a nyilvános ülésen kizárólag a büntetéskiszabási körülményekre történő vádlotti meghallgatás nem tekinthető bizonyításnak.³⁸ Amennyiben a másodfokú bíróság bizonyítást kíván felvenni, át kell térnie a tárgyalási formára. Valamint az elsőfokú bírósági tárgyaláson, ha a vádlott az előkészítő ülésen vallomást tett, a kihallgatása – a védő hozzájárulásával – abban a körben, amelyre az előkészítő ülésen már vallomást tett, mellőzhető.³⁹

Jog eset⁴⁰

Az alábbiakban ismertetett, a másodfokú bírósági eljárásban jogerősen befejezett jog eset vizsgálata különösen a jelen tanulmány tárgyával kapcsolatos témakörre fókuszál, bemutatja ezen keresztül a vád megalapozatlanságának hatását a megindult bírósági eljárásra. Továbbá az előkészítő ülés funkcióján keresztül érzékelteti a vád és a bizonyítás (vádlott kihallgatása) problémakörét a jogalkalmazás fényében.

A nyomozási szakasz, a vádemelés és a kritika

A nyomozó hatóság M. L., büntetlen előéletű, olasz állampolgárt (továbbiakban a nyomozási szakban: gyanúsított) 2012. augusztus 22-i kihallgatásakor még hatályos 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 202/A.§-ba ütköző és aszerint minősülő megrontás büntett megalapozott gyanújával meggyanúsította az alábbi tényállás alapján.

A gyanúsított 2011. október és 2012. február hónapok közötti időszakban, pontosabban meg nem határozható időpontokban, Budapest, X. kerület, Népligetben több alkalommal megkereste az ott üzletszerű kéjjelgés céljából álló,

38 Be. 599. § (2) bek. b) pont.

39 Be. 222. § (1) bek.

40 Az elsőfokú tárgyalás és a másodfokú bírósági eljárás bővebb terjedelemben való ismertetése tárgyunk szempontjából nem bír jelentőséggel.

1998. február 13. napján született J. O.-t (továbbiakban: sértett), akivel aztán megállapodott abban, hogy ellenszolgáltatás fejében szexuális kapcsolatot létesítenek egymással. A fenti megállapodás alapján terhelt összesen kb. öt alkalommal találkozott a sértettel, hol a gyanúsított lakásán, hol a Budapest, X. kerület, Népligetben. Ezen alkalmakkor terhelt több esetben orálisan kielégítette a sértettet, a sértett pedig több alkalommal anélkül közösködött a terhelttel. A gyanúsított a szexuális együttléteért alkalmanként 10 000–20 000 forint körüli összegeket adott át a sértettnek.

A gyanúsított a cselekmények elkövetésekor tudomással bírt arról, hogy sértett a 18. életévét nem töltötte be, azonban neki a sértett azt állította, hogy már elmúlt 16 éves.

A gyanúsított, aki tagadta a bűncselekmény elkövetését, a nyomozás során a kihallgatásakor előadta, hogy a Népligetben több alkalommal azért volt, hogy adatot gyűjtsön egy szociológiai témájú könyvéhez, továbbá egy tervezett cikkéhez – újságíró volt –, figyelte a hajléktalanok életét, szokásait. Határozottan állította, hogy a Népligetben általa megismert fiúkkal és férfiakkal nem volt beszélgetésen kívül más jellegű, azaz homoszexuális kapcsolata, így a sértettel sem, hiszen őt nem ismerte. Egyébként ő nem is homoszexuális, felesége van, elmondta azt is, hogy beteg, a Parkinson-kór utolsó stádiumában van.

A nyomozás során az alábbiak kerültek rögzítésre:

- A sértett úgy írja le az „Olaszt” a nyomozati iratban, mint egy 180 cm magas, vékony testalkatú személyt, aki magyarul is beszélt. A sértett 5-6 alkalommal találkozott az „Olasszal”, még annak a lakásán is. A gyanúsított már ebben az időben előrehaladott stádiumú Parkinson-kórban szenvedett. A sértett nem észlelte a betegség okozta fizikai tüneteket, például a jobb kéz önkéntelen rángását.
- A nyomozó hatóság tagjai által 2012. május 8-án felvett jelentésben „enyhén pocakos”-ként jellemzik a gyanúsítottat, aki bottal járt és a terhelt csak angol nyelven beszélt, felismerésre bemutatást követő 2012. július 24-i sértetti tanúvallomásában pontosította, hogy az „Olasz” kezdetől fogva magyarul beszélt.
- M. K. tanú 2012. március 2-án azt nyilatkozta, hogy keresve fiát (sértettet), meglátott egy fekete Mercédest, amit megállított és megmutatta a fia képét. Erre a gépkocsit vezető férfi magyarul beszélt, de kicsit furán, mintha akcentusa lett volna, „Olasz” becenevének nevezte.
- N. Sz. nő tanú 2013. április 15-én azt nyilatkozta, hogy ő is angolul beszélt a gyanúsítottal, magyarul pedig nem. Állította, hogy a gyanúsított állandó kuncsaftja volt. Nem tudott arról, hogy a gyanúsított melegekkel, transzszexuális személyekkel létesített volna szexuális kapcsolatot.

- R. P. tanú 2012. október 18-án azt nyilatkozta, hogy soha nem látta a gyanúsítottat fiúkkal vagy más személyekkel elvonulni, inkább úgy jellemezte, mint aki „leselkedik” emberek és párok után. „Mindig meglesi őket, ezzel szórakozik.” Ez a megállapítás a rendőrségi jelentésben is szerepel, mikor jellemzik a gyanúsított viselkedését. A tanú továbbá D. E. fényképét megtekintve elmondta, hogy neki fekete Mercédese van és Sanyinak ismerte, akivel azonban többször volt „üzlete”.

Összefoglalva:

- 1.) A nyomozás során nem tisztázódott, hogy a Népligetben a vád tárgyává tett időtartam alatt milyen forgalmi rendszámú fekete Mercédések jártak és kik voltak a tulajdonosai. Erre vonatkozó bizonyítást már nem lehetett a bírósági eljárásban utólag elrendelni.
- 2.) Nem lett megvizsgálva, hogy az „Olasz” néven emlegetett személy és a gyanúsított külön-külön más személye-e, annak ellenére, hogy ebben is igen súlyos kétségek merültek fel.
- 3.) Nem lettek értékelve a gyanúsított személyének fizikai jellemzői, hiszen itt is ellenmondások merültek fel.
- 4.) A sértett a nyomozati szakban több alkalommal tett vallomást, amely vallomások folyamatosan változtak, újabb és újabb állításokkal egészültek ki úgy, hogy a nyomozás során fogatosított fényképről történő felismerésre bemutatás alkalmával a gyanúsítottat érintő felismerése is pusztán valószínűsítő jellegű volt. Ennek ellenére a nyomozó hatóság és az ügyészség álláspontja szerint a sértett felismerte a gyanúsítottat.
- 5.) A nyomozási szakban a gyanúsítottat és a sértettet nem szembesítették. A nyomozás (vádemelés) hiányossága miatt azonban releváns tények nem lettek felderítve, illetve az ellentmondások feloldásra nem kerültek, így került sor a vádemelésre.

Vádemelés

A Budapesti X. és XVII. kerületi Ügyészség a vádiratot 2015. január 07. napján nyújtotta be a Pesti Központi Kerületi Bíróságnak. A vádirati tényállás a gyanúsításkori tényállással egyezően lett előterjesztve, de minősítésnél már az új Btk. (2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről) 203. § (2) bekezdés szerint ütköző és minősülő gyermekprostitúció kihasználásának büntetével vádolta meg az ügyészség a vádlottat. A Budapesti X. és XVII. kerületi Ügyészség indítványozta a vádiratban, hogy a vádlottat ítélje börtönfokozatú szabadságvesztés-büntetésre, melynek végrehajtását próbaidőre függessze fel a bíróság.

Előkészítő ülés és kritika

Az elsőfokú bíróság 2019. január 4-én már hatályos Be. rendelkezései szerint tartott előkészítő ülésén a vádlott nem ismerte el bűncselekmény elkövetését.

A vádlott nem kívánt vallomást tenni a „kihallgatásakor”, azonban az eljáró bíró kérdéseire válaszolva valójában részletes vallomást tett, amely alapján már nem volt szükséges a vádlott újabb kihallgatása az első bírósági tárgyaláson. Kérdésekre válaszolva annak lényegét mondta el, amit a nyomozás során nyilatkozott. Az elsőfokú bíróság ezt követően ismertette a vádlott gyanúsítottai vallomását.

Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az előkészítő ülés jellegét, az előzőekben már ismertetett bírói gyakorlatot, hogy ilyen mértékben egyáltalán nem folytatható le bizonyítás az előkészítő ülésen.

A védő az előkészítő ülésre írásban a váddal kapcsolatos álláspontját – a nyomozás során észlelt ellenmondásokra is hivatkozva – és indítványát a Be. 506. § (3) és (4) bekezdése alapján előterjesztette.

Az előkészítő ülésen a védő a vád megalapozatlanságára utalva adta elő a váddal kapcsolatos álláspontját a Be. 499. § (1) bekezdése alapján. Kifejtette továbbá, hogy a vádiratban szereplő tényekből csak az fogadható el valósnak, hogy a vádlott többször volt a Népligetben, ahol csak figyelte az ott lévő embereket, ott férfiakkal, fiúkkal nem volt homoszexuális kapcsolata, azért ellenszolgáltatást nem adott. A védő rámutatott, hogy a vádlott nem követte el a vád tárgyává tett bűncselekményt, így nem állapítható meg a bűnössége.

A bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményekre vonatkozó védői indítványok a Be. 506. § (4) bekezdése alapján tanúmeghallgatásra és a terhelt elmeorvos igazságügyi szakértő kirendelésére vonatkoztak még.

Elsőfokú bírósági tárgyalások

Az első tárgyalás időpontja 2019. március 6-a volt, ezt követően az elsőfokú bíróság négy tárgyalási napot tűzött ki, amelyeken lefolytatta a bizonyítási eljárást. A vádlott az első tárgyalást követően a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott.

Az elsőfokú bíróság a 2020. november 22-i tárgyaláson a vádlottat távollétében bűnösnek mondta ki a Btk. 203. § (2) bekezdésébe ütköző és minősülő, folytatólagosan elkövetett gyermekprostitúció kihasználásának büntetében a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján. Ezért vádlottat a bíróság 6 hónap – végrehajtásában 1 évi próbaidőre felfüggesztett – börtönfokozatú szabadságvesztés-büntetésre ítélte.⁴¹

41 A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2019. november 22. napján kihirdetett 14.B.X.31.202/2018/88. sz. elsőfokú ítélete.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész a vádlott terhére súlyosítás, míg a vádlott és a védő elsődlegesen felmentés, másodlagosan a büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést.

Másodfokú eljárás – Nyilvános ülés és tárgyalás

A fellebbezések alapján a másodfokú bíróság 2020. október 21-én nyilvános ülést tűzött ki, a Be. 590. § (1) bekezdése alapján a fellebbezéssel támadott ítéletet és az azt megelőző bírósági eljárást teljes terjedelmében felülvizsgálta.

A másodfokú bíróság a védői fellebbezésben előadottakra is tekintettel az ügyben – a részbeni megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében, a Be. 594. § (1) bekezdése alapján – bizonyítás felvételét, tanúk kihallgatását látta indokoltnak, ezért a Be. 600. § (1) bekezdés b) pontja alapján tárgyalást tűzött ki. E tárgyalási napon, 2021. január 27-én lefolytatta a bizonyítási eljárást, és meghozta a másodfokú ítéletét.⁴²

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 604. § (1) bekezdés b) pontja alapján megváltoztatta, és terheltet a folytatólagosan elkövetett gyermekprostitúció kihasználásának büntette miatt az ellene emelt vád alól a Be. 606. § (2) bekezdése alkalmazásával, a Be. 566. § (1) bekezdés c) pontja alapján – amely szerint nem bizonyított az, hogy a bűncselekményt a vádlott követte el – felmentette.

A másodfokú eljárásban lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen a másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéleti tényállását kiegészítette és pontosította is.

Rögzítette ítéletében, hogy a sértett 2011. és 2012. években Budapesten, a K. L. Gyermekotthon lakója volt. 2011 októbere és 2012 februárja közötti időben, több társával együtt, több alkalommal kiszökött a gyermekotthonból és a Budapest, X. kerület, Népligetben – ellenszolgáltatás fejében – prostitúciós tevékenységet folytatott. Az olasz állampolgárságú és a magyar nyelvet nem beszélő, már évek óta Parkinson-kórban szenvedő, nehézkes mozgású, bottal közlekedő vádlott ugyanebben az időszakban többször megjelent Mercédész típusú gépkocsijával a Népligetben. Szokása volt továbbá, hogy a gépkocsijából a Népligetben tartózkodó párokat figyelte, rákérdezett a pároknál, hogy van-e szex, ha a párok belementek, maradt, ha nem, akkor elment.

A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a törvényszék álláspontja szerint azt kétségtől nem lehetett megállapítani, hogy a terhelt terhére rótt bűncselekményt

42 A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2021. január 27. napján kihirdetett 32.Bf.8316/2020/36. sz. másodfokú ítélete, amely 2021. április 28-án lett jogerős.

elkövette volna. A jelen ügyben pedig az volt megállapítható, hogy a vádlottat terhelő sértetti vallomások mindvégig ellentmondásosak voltak.

A másodfokú ítéletet a vádlott és védője tudomásul vette, az ügyész három munkanap kérése után fellebbezést jelentett be. Az ítélet végül ebben a másodfokú eljárásban jogerőre emelkedett, mivel az ügyészség visszavonta a fellebbezést és így harmadfokú bírósági eljárás lefolytatására már nem került már sor.

Zárógondolatok

Álláspontom szerint pozitívumként értékelhető az előkészítő ülés új, a tárgyalás érdemi és koncentrált tárgyalás-előkészítés funkciója, amelynek során a vádnak és a védekezés tartalmának, eszközeinek, módjainak egy időben való teljesülése realizálódhat.

Úgy vélem azonban, hogy a Be.-ben szabályozott új előkészítő ülés intézménye sem felel meg annak a követelménynek, hogy a vádat ellenőrizve kiszűrje a vád megalapozatlanságát, különösen amikor a vád elégtelenségéről van szó. A jogállami követelményeknek nem felelhet meg olyan tárgyalás előkészítése, ahol a vád elégtelensége esetén a bírósági tárgyalás megkezdhető. Ezért szükséges lenne bővíteni a jelenlegi Be. rendelkezéseit, hogy a vádlott és a védő, a váddal kapcsolatos álláspontjának kifejtése mellett, a vád elégtelensége esetén kifogást terjeszthessen elő. A kifogás alapján a bíróság köteles legyen az előkészítő ülésen a benyújtott vádiratban a törvényes elemeknek és a vádirat információs funkciót ellátó további elemeiből a bizonyítási eszközök megjelenésének vizsgálatán kívül a vád alaki megalapozottságát is kontrollálni. E körben a bíróság a Be. 492. § alapján eljárás megszüntetésének elrendelésére is jogosultságot kapjon.

A jogalkotó nem munkálta ki részletesen továbbá az előkészítő ülésre vonatkozó bizonyítási tilalom áttörésének a szabályait a terhelt kihallgatása vonatkozásában. E körben valójában nem hozott jelentős előrelépést a fent jelölt Be. módosítás. A jogalkotó ezzel is adós maradt.

Álláspontom szerint az anomáliákat a bizonyítás korlátai kapcsán nem a bírói jogalkalmazásnak kell megoldani az előkészítő ülés intézményénél, hanem egyértelmű törvényi szabályozás szükséges. Célszerű lenne, ha a jogalkotó az előkészítő ülésen a bizonyítási tilalom áttörésének lehetőségét csak az „*Eljárás a bűnösség beismerése esetén*” tenné lehetővé.

„*Minél inkább meg van közelítve a cél: annál tökéletesebb a szabályozás*” (Degré, 1914). Ez a jogállamiság alapvető ismérvét megtestesítő jogbiztonság érvényesülésének a garanciája is.

Felhasznált irodalom

- Angyal P. (1915). *A magyar büntetőeljárás jog tankönyve*. Athenaeum.
- Belovics E. & Tóth M. (2020). *Büntető eljárás jog*. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó.
- Belovics E. (2018). Az előkészítő ülés szerepe a 2017. évi XC. törvényben. In Molnár G. M. & Koltay A. (Szerk.), *Bonus Iudex. Ünnepi kötet Varga Zoltán 70. születésnapjára* (pp. 39–53). Pázmány Press.
- Degré M. (1914). A vád alá helyezési eljárásról. In *Büntetőjogi dolgozatok Balogh Jenő születése évfordulójának ünnepére* (pp. 78–93). Wessely és Horváth Könyvnyomdája.
- Elek B. (2018). Előkészítő ülés. In Polt P. (Szerk.), *Kommentár a büntetőeljárás törvényhez. 2. kötet* (pp. 1015–1086). Wolters Kluwer.
- Fantoly Zs. (2016). Törvényes legyen-e a vád, avagy újabb gondolatok a vádelvről – egy törvénytervezet tükrében. In Gál A. & Karsai K. (Szerk.), *Ad Valorem. Ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára* (pp. 55–66). Iurisperitus Kiadó.
- Finkey F. (1903). *A magyar büntető eljárás tankönyve*. Politzer Zsigmond és Fia.
- Gellér B. J. (2011). A vád törvényességének egyes aspektusai. In Belovics E., Tamási E. & Varga Z. (Szerk.), *Örökség és büntetőjog. Emlékkönyv Békés Imre tiszteletére*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem.
- Handó T. (2013). *Előterjesztés az új büntetőeljárás törvény koncepciójáról szóló Kormányhatározat tervezetéhez*, 4. (az OBH Elnökének 30237-32/2013. számú előterjesztése).
- Horgos L. (2021). A ius puniendi jogállami tartalmának kiteljesedése. In Szabó Cs. & Molnár D. (Szerk.), *Studia Doctorandorum Alumnae. Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból. II. kötet* (pp. 11–260). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Horgos, L. (2021). Thought fragments of Preliminary Session in Relation to Accusation and Evidentiary Procedure. *Belügyi Szemle*, 69(SI6), 89–106. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.6>
- Király T. (2003). *Büntető-eljárás jog*. Osiris Kiadó.
- Laczó A. & Pecze T. (2020). *A 2017. évi XC. tv. (Be.) a bírósági eljárást érintő leglényegesebb újításai*. A Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium bírának online előadása, 2020. október 22.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Horgos L. (2021) Gondolattörédek az előkészítő ülésről a vád és a bizonyítás viszonylatában. *Belügyi Szemle*, 70(SI3), 8–26. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.3.1>

